

INTERDISCIPLINARNOST
– IZAZOV ZA KRŠĆANSKU SOCIJALNU ETIKU
22. FORUM SOZIALETHIK
Schwerte, 10. – 12. rujna 2012.

Silvija MIGLES

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
silvija.migles@gmail.com

Forum Sozialethik je inicijativa mladih socijalnih etičara njemačkog govornog područja usmjerena na mlade znanstvenike i napredne studente s područja kršćanske socijalne etike s ciljem oblikovanja platforme za međusobnu razmjenu, dijalog i kritičko preispitivanje aktualnih pitanja, različitih pristupa, stavova i metoda. Inicijativa se, stoga, prvenstveno shvaća kao ponuda mladim socijalnim etičarima koji traže priliku za artikuliranje vlastitih znanstveno-istraživačkih projekata, kao i za one koji traže načine kako pridonijeti rješavanju socijalno-etičkih pitanja. Pritom se već samo unutarnje teološko razumijevanje ove inicijative shvaća i tumači kao prostor vođenja interdisciplinarnog dijaloga, dijaloga koji postaje relevantnim za društvene i humanističke znanosti, ali i »posebnom brigom« Foruma mladih socijalnih etičara.

Svojim redovitim godišnjim susretima *Forum Sozialethik* na svojevrsan način pridonosi i transparentnosti kršćanske socijalne etike na njemačkom govornom području. Osim što mladi znanstvenici imaju mogućnost predstaviti svoje disertacije, habilitacijske radove i znanstvene projekte u jednoj zajedničkoj, dobroj i na vrlo visokoj razini postavljenoj radnoj atmosferi, oni također imaju mogućnost obogatiti se i u drugim aktualnim pitanjima s područja kršćanske socijalne etike. Zajedničke kolegijalne konzultacije i umrežavanje veli-

ko su »tržište mogućnosti« usvajanja novih saznanja te razvijanja i oblikovanja stavova i izvan vlastitog horizonta znanja.

1. *Forum Sozialethik* bio je održan od 3. do 4. rujna 1990. godine u *Sozialinstitut Kommende* nadbiskupije Paderborn u Dortmundu. Od samih početaka do danas *Sozialinstitut Kommende* okuplja mlade znanstvenike s područja kršćanske socijalne etike te financijski i organizacijski pomaže djelovanju *Forum Sozialethik*. Svakogodišnje trodnevno okupljanje mladih znanstvenika odvija se unutar tematski određenog težišta, a glavna predavanja potom se objavljuju u zborniku radova, u serijskom nizu *Forum Sozialethik* izdavačke kuće Aschen-dorff-Verlag u Münsteru.

22. *Forum Sozialethik* održan je od 10. do 12. rujna 2012. godine u Katoličkoj akademiji Schwerte. Sudjelovalo je 33 teologa/inja s njemačkog govornog područja, jedna teologinja iz Češke i dr. sc. Silvija Migles iz Hrvatske s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pod glavnim naslovom kongresa *Interdisziplinarität. Eine Herausforderung für die Christliche Sozialethik (Interdisciplinarnost. Izazov za kršćansku socijalnu etiku)*, sudionici su raspravljali o pitanju identiteta kršćanske socijalne etike, o dijalogu s drugim znanstvenim disciplinama kao i o pitanju mogućnosti uspješne razmjene između područja znanosti i konkretne prakse.

Razlog odabira teme interdisciplinarnosti kao središnje teme ovogodišnjeg susreta mladih socijalnih etičara leži u činjenici da kršćanska socijalna etika ima zadaću reflektirati društvene strukture zbog čega je nužno upućena i na druge znanosti. Ona ima važnu zadaću voditi živu razmjenu s drugim teološkim disciplinama, humanističkim i društvenim znanostima, kao i prirodnim i tehničkim znanostima. Ta razmjena događa se na različitim razinama i s različitim svrhama. O tome kakva će biti recepcija »stranih« teorija, metoda i sadržaja ovisit će i način na koji će se u temelju oblikovati društveno-etički problemi. No, u širem području kršćanske socijalne etike pitanje interdisciplinarnosti i interdisciplinarnog dijaloga eksplicitno se vrlo rijetko reflektiralo.

Forum Sozialethik 2012. okupio se s ciljem baviti se mnogostrukim pitanjima i izazovima koje pred socijalne etičare postavlja interdisciplinarnost kao znanstveni projekt te raspravljati o tome na koji način interdisciplinarnost obilježava kršćansku socijalnu etiku i na koji način bi se interdisciplinarni dijalog trebalo stvarati i oblikovati. Važno je napomenuti da se u Njemačkoj, odnosno na njemačkom govornom području, naziv »kršćanska socijalna etika« upotrebljava za ono za što se u hrvatskom teološkom rječniku rabi naziv »socijalni nauk Crkve«, premda postoje određene razlike u sadržaju i u razumijevanju.

Rad Foruma odvijao se unutar tri glavne tematske skupine.

Prvu tematsku skupinu *Grundlagen: Status und Arbeitsweisen der Sozial-ethik (Temelji: položaj i pristupi socijalne etike)* otvorio je Andreas Rauhut (Erfurt) s izlaganjem pod naslovom »Christliche Sozialethik und ihre Artikulation in einer nicht-christlichen Welt: Philosophische Zweisprachigkeit und interkultureller Dialog als Ebenen der Interdisziplinarität« (Kršćanska socijalna etika i njezina artikulacija u nekršćanskom svijetu). Pritom je istaknuo univerzalno-etičku dinamiku kršćanske socijalne etike koja je, dakle, istovremeno i kršćanska i univerzalna, a glavni su svjetonazori unutar kojih će sudjelovati u interdisciplinarnim gibanjima postavljeni na filozofsko-etičku razinu te unutar međureligijskog i međukulturalnog dijaloga. Kao primjere izdvojio je »Projekt svjetski etos« Hansa Künga, međukulturalnu filozofiju i komparativne religijske etike.

Nadalje, Sybille Trawöger (Linz) istraživala je »'Perspektiven' im interdisziplinären Dialog. Eine Annäherung an Beobachter- und Teilnehmerperspektive« (Perspektive u interdisciplinarnom dijalogu. Zbližavanje perspektive promatrača i sudionika). Služeći se terminologijom perspektive promatrača i perspektive sudionika te polazeći od Habermasova pristupa komunikativnom djelovanju, zaključila je kako se uz pomoć terminologije perspektive promatrača i sudionika dobiva varijabilan sustav pomoći koji omogućuje usporedbu različitih metoda, znanosti i znanja, a kroz to i jedan reflektirajući, interdisciplinarni dijalog.

Michael Hartlieb (Würzburg) govorio je o znanstvenoj komunikaciji disciplinskih granica i o tome kako interdisciplinarni dijalog može biti uspješan za socijalnu etiku. Naslov izlaganja je glasio »Von fremden Freundinnen mit fremden Sprachen« (S inozemnim prijateljima i stranim jezicima), a u središte promatranja autor je stavio kršćansku socijalnu etiku kao kritičko-interdisciplinarnu znanost.

Jochen Ostheimer (München) sadržajno se bavio temom pod naslovom »Sozialethik als angewandte Ethik« (Socijalna etika kao primijenjena etika), misleći pod primijenjenom etikom konkretnu etiku koja će se artikulirati unutar područja moralne filozofije, različitih etičkih komisija i etosa specifičnih profesija. Socijalna etika vodit će računa o sljedećim dvama orijentirima: da zbiljski radi kao primijenjena etika te da kao primijenjena etika također bude dio velikoga pastoralnog projekta Crkve.

Ekskurs o interdisciplinarnosti u konkretnoj praksi predstavila je Julia Blanc (München). Riječ je o njezinoj disertaciji pod nazivom »Die Rolle der katholischen Kirche in der europäischen Umweltpolitik« (Uloga Katoličke crkve

u europskoj politici zaštite okoliša) u kojoj se bavi pitanjem studija o okolišu kao dijelu socijalne etike, odnosno o socijalnoj etici kao dijelu studija o okolišu.

Drugi tematski blok bio je posvećen antropološkom pitanju: *Menschenbilder als interdisziplinäre Basis Christlicher Sozialethik (Slika čovjeka kao interdisciplinarni temelj za kršćansku socijalnu etiku)* a referate su izložili Michael Zichy (Salzburg) i Jochen Sautermeister (München). Otvorenim su se pokazala pitanja o identitetskom konceptu kršćanske socijalne etike, drugim riječima pitanja o odnosu u kojem stoje socijalni nauk Crkve, socijalna etika i druge znanosti.

Treću tematsku skupinu pod naslovom *Theologie interdisziplinär: Binnen-theologische und binnenkirchliche Bezüge Christlicher Sozialethik (Teologija interdisciplinarno: unutar-teološki i unutarcrkveni odnosi kršćanske socijalne etike)* otvorila je Silvija Migles (Zagreb) izlaganjem »Die interdisziplinäre Dimension der Soziallehre der Kirche in den Sozialdokumenten der Kirche« (Interdisciplinarna dimenzija socijalnog nauka Crkve u socijalnim dokumentima Crkve). Fokus izlaganja usmjerila je na »projekt interdisciplinarnost« i to na način kako mu se približavaju, kako ga razvijaju i vrednuju socijalne enciklike od vremena pape Lava XIII. do Benedikta XVI. Nakon što je kroz povijesni pregled predstavila važnost interdisciplinarnog pristupa u razvoju socijalne vizije papâ, kao i u njihovu razumijevanju pristupa rješavanju društvenih problema, u drugom dijelu izlaganja bavila se pitanjem kako se interdisciplinarni dijalog u jednoj transcendentalnoj i mudrosnoj orijentaciji može konkretno dohvatiti i ostvariti. Na primjeru hrvatskih pokušaja prakticiranja i ostvarenja interdisciplinarne aktivnosti (djelovanje Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve, znanstveno-istraživački projekti, poslijediplomski stručni studij »Management neprofitnih organizacija i socijalno zagovaranje«) pokazala je kako socijalni nauk Crkve kao jedan interdisciplinarni projekt uz teoretsku dimenziju ima i svoju praktičnu dimenziju koja se može ostvariti njegovanjem i oblikovanjem dijaloga s drugim teološkim disciplinama, kroz znanstveno-istraživačke projekte, uspostavom dijaloga između socijalnog nauka Crkve i drugih znanosti na civilnim sveučilištima, ali isto tako i osmišljavanjem potrebnih inicijativa na biskupijskim razinama.

Usljedilo je još izlaganje Emanuela Raschea (Paderborn) o odnosu kršćanske socijalne etike i praktične teologije kao pledoajeu interdisciplinarno-dijaloški usmjerene socijalne etike (»Christliche Sozialethik und Praktische Theologie – Ein interdisziplinäres Gespräch als Plädoyer für eine dialogisch ausgerichtete Sozialethik«) te zanimljivo izlaganje Lise Martin (Würzburg) o »Greenwashing« i slavlju sakramenta pomirenja (»Verstrickung, 'Greenwashing' und die Feier der Versöhnung. Auf der Suche nach einer Schnittstelle

zwischen Liturgie und Leben«). Polazeći od teze da sekularizacija grijeha vodi sekularizaciji oprosta grijeha (Franz J. Heggen), dala se na potragu za sučeljem i međuvezom između liturgije i života.

Rezultat zanimljivog i sadržajno veoma bogatog Forumu prije svega je čvrsto uvjerenje da, unatoč mnogostrukim poteškoćama i izazovima koje sa sobom nosi, interdisciplinarnost ipak predstavlja veliku korist i dobitak ne samo socijalnom nauku Crkve i njegovim istraživačkim pothvatima nego prije svega samom čovjeku u čijoj službi sve znanosti i stoje. Socijalni nauk Crkve ne može aktivno govoriti sve »znanstvene jezike«, ali zato mora mnoge »znanstvene jezike« barem dobro razumjeti, što je i ključan razlog tome da se i mladi hrvatski teolozi svojim aktivnim sudjelovanjem uključe u rad susreta – simpozija kao što je *Forum Sozialethik* 2012.

Idući 23. *Forum Sozialethik* održat će se od 4. do 6. listopada 2013. godine u Katoličkoj akademiji Schwerte s glavnim naslovom *Opcija za siromašne*.